

Hatıralarımın Dili: Türkiye, Ukrayna, Hollanda
Arif Bayraktar

Tilki Kitap©

www.tilkikitap.com

kitap@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
Yayın Yönetmeni: Sinan Kocaman
Editör: Esra Nur Yıldırım
Son Okuma: Alev Sevgi
Sayfa Tasarım: Efe Bozkurt
Kapak Tasarım: Efe Bozkurt

Kitappad
com

Kitaplobi
com

Kitapşeyleri
com

1. Basım, İstanbul, Kasım 2024

ISBN: 978-625-6130-22-7

Tilki Kitap Matbaa / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öge, tablo...) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

**HATIRALARIMIN DİLİ:
TÜRKİYE, UKRAYNA, HOLLANDA**

Arif Bayraktar

BABACIĞIM SAVAŞ BAŞLAMIŞ

“Babacığım kalk, savaş başlamış..”

İşte böyle uyandırdı kızım beni sabah erken saatlerde... “Öğretmenimiz mesaj gönderdi, okul olmayacaktı bugün.” diye de ekledi.

24 Şubat 2022...

Birçoğumuzun hayatının değiştiği ve artık eskisi gibi olamayacağı bir tarih bu. Keşke bir gün öncesine dönebilseydik ve o korkunç savaş hiç başlamasaydı.

Savaş sinyalleri gelse de hiç ihtimal vermiyordum ve Kiev’de bir kurşun bile sıkılamaz diyordum ama yanılmışım.

Hızlıca kalktım, haberleri okumak için telefonumu aldım ve cam kenarına geçtim. Haberleri okumaya gerek yoktu çünkü 15. kattaki evimizin penceresinden baktığımda savaşın başladığı belli oluyordu. Trafik, koşturan insanlar, benzincideki kilometrelerce kuyruk...

Küçük çocuklarım ve de kedilerimiz olduğu için önce çıkmayız diye düşündüm. Evimizin altında bir sığınak olduğunu o gün öğrendim.

10 gün kadar Kiev’de, evimizde kaldık. En küçük kızımın pencereden uçuşan roketleri havai fişek seyrederek bakması hâlâ gözlerimin önünde. Marketler son kaldığımız güne kadar

açtı ancak raflardaki ürünler giderek bitiyordu ve yerine yenileri gelmiyordu.

Gitmemiz gerekiyordu bir yerlere ama nasıl ve nereye? İkinci vatanımdı burası benim artık. Küçük yaşta gelmiştim bu ülkeye. Eğitim almıştım. İlk işime burada başlamıştım. İlk kez burada âşık olmuştum, evlenmişim, çocuklarım olmuştu. Ama işte çocuklar için çıkmak gerekiyordu.

Yakın zamanda arabamı satmıştım ve arabasızdım. Tanıdık bir arkadaşımın aracını alarak yola çıktık. Kiev'den sınırı normalde 6-7 saatlik bir sürede gidilebiliyor. Ama bizim yolumuz iki gün sürdü.

Kızlarımın pasaportları olmadığı hâlde sınırdan rahatça geçebildik. Polonya'ya girince bizi onlarca gönüllü karşıladı. Kimileri evde yemek yapmış getirmişti, kimileri kalın kıyafetler dağıtıyorlardı. Telefon operatörü stant açmış bedava sim kart veriyordu. Polis "Kalacak yeriniz yok ise bulalım." diyordu. Duygulu gözlerle bu tabloya tekrar bakıp yola koyulduk.

Polonya ve Almanya otobanlarında Ukrayna plakalı aracımız olduğu için bizden ücret alınmadı.

Gece geç saatlerde Hollanda'ya vardığımızda ilk şehre girmeye karar verdik. Enschede polis merkezine gittik ve Ukrayna'dan geldiğimizi söyledik. Bizimle ilgilenen kıvrıkcık saçlı genç bayan polis, gözleri dolarak bilgilerimizi yazdı. Bize otel adresi verdi ve otele geçtik.

Otelde bizden konaklama ve yemek için para alınmadı. Nutwente organizasyonundan birileri bizi sürekli arıyordu. Bir ihtiyacımızın olup olmadığını soruyordu.

Üç gün o otelde kaldıktan sonra kalıcı olarak yerleşeceğimiz yere geçtik. Burası bir huzurevi idi. Odamızda bizim için yiyecek-

ler hazırlanmıştı, çocuklarım için oyuncaklar alınmıştı. Kedilerimiz de unutulmamış ve onlar için de mamalar vardı.

Başka bir ülkeden, milletten, dinden ve dilden olsak da Hollanda insanı bizi inanılmaz bir şekilde karşılamıştı. Huzurevi müdürüne ve bizi getiren gönüllü hanımefendiye teşekkür ederken ağlamamak için kendimi zor tuttum.

Çocuklarımın eğitim konusunu gönüllü olarak bize yardım eden Erna Dogger hanımefendi sayesinde çözdük.

Ailemizde çocuk sayımız fazla olduğu için yine Nutwente organizasyonu bize bir ev bulduklarını söyledi. Eve yerleştik. Ev sahibimiz fabrikasında bana bir iş verdi. Bize bu kadar iyilik yapan Hollanda'ya vermeye başladığım vergiler yeterli olmaz mutlaka ama borcumu en azından ödemeye başladım.

Hollanda insanına, Nutwenteye ve bütün gönüllülere çok ama çok teşekkür ederiz.

SLAVA UKRAİNE! (UKRAYNA SEN YAŞA)

5 Mart 2022'de Ukrayna'dan, savaştan çıkmak için başlamış olduğumuz yolculuğumuzun ikinci günündeydik.

Bir gün öncesinde, 2-3 saat benzin kuyruğunda bekledikten sonra en azından bizi Kiev dışına atacak kadar benzin alabildim. Henüz açık olan üç beş süpermarketten birine giriş için bir saat kadar sıra bekledim. Rafların birçoğu boştu. İnsanlar belki de normalde kullanmadıkları ürünleri alternatif olarak alıyorlardı. Semtteki dükkân ve pazar yerlerinde fiyatların arttığı barizdi. Ama diğer yandan da ihtiyacı olanlar için ücretsiz gıdalar, insani yardımlar gelmeye başlamıştı. Şirket isimlerinin yazdığı kamyonlardan dağıtım yapılıyordu. Bunlardan biri de ürünlerini sürekli aldığımız süt ürünleri fabrikası olan “Yagatinskaya” idi. Duygulu gözlerle sıradaki insanlara baktıktan sonra müdavimi olduğum kahveciden bir kahve aldım. Ayaz ama açık bir havada, gökyüzüne bakarken kahvemi yudumluyordum. Ara ara gelen roket ve bomba sesleri, gökyüzüne bakıldığında bir savaşın içerisinde olduğumuzu vurguluyordu âdeta üzerine basa basa. Bir ara “Piyani” filminden sahneler geldi aklıma. Sonra “Yok yok, gidiyoruz, çocuklar var.” dedim kendi kendime. Ama yine de kahvem bitmeden, o günlerde olan barış görüşmeleri haberlerine bir göz attım. Ümit yoktu.

Yol için erzakları alıp hızlıca eve geçtim. Tabii her kilometre başı kurulan kontrol noktalarından geçiş çok hızlı olmadı.

Semtime yaklaşıırken tek sıra halinde akan trafik bir an durdu. “Tanklar geliyor.” diye bağırdı “teroborona” denilen, mahalle gönüllü güçlerinden biri. Tanklar bizim site ile AVM arasındaki yeşillik alana girdiler. Onlarca insanın günlerce süren çalışmaları sonucu düzenlediği bu yeşil alan, birkaç dakika içinde tankla-

rın paletleri altında kaldı. Tankların bizim tanklar olduğunu bir komşumun “Naşı! (Bizimkiler)” demesinden anladım. Pencere-lerden merak ve korku içerisinde bu inanılmaz görüntüleri seyredenler vardı. Birkaç tanesi “Slava Ukraine!” diye bağırды açık olan camlarından. Sanırım bu kelimeleri tercüme etmeye gerek yok.

Eve çıktım. Havanın kararmasına ve sıkıyönetim gereği so-kağa çıkma yasağının başlamasına az bir zaman kalmıştı. Niyeti-miz ertesi sabah yasaklar kalkar kalkmaz yola çıkmaktı. Gece çok uzun geçti. Yoğun hava saldırıları vardı. Ya da bunlar savunma için atılan roketlerdi. Özel günlerde atılan havai fişeklerin yerini bunlar almıştı.

Gidiş için son bir değerlendirme yaptım. Gerekliydi. Çünkü yoğun çatışmaların olduğu “Buça” ilçesine en yakın mahallede idi evimiz.

Sabah uyanır uyanmaz, yine haberlere ve Rustem Umerov’un paylaşımlarına baktım. Barış ümidi yoktu maalesef. Çocukları uyandırdım ve hazırlandık. Evimizin en küçük iki üyesi olan mi-nikler, bu telaş ve gürültüden korkmuş olacaktardı ki ortalıktan kayboldular. Çıkmak için hazırдық ama kedcikler ortada yoktu. Onları en iyi tanıyan ortanca kızım sayesinde bulduk ve yola ko-yulduk. Zaten yolculuğumuzun sürdüğü üç gün boyunca da ka-feslerinden çıkmadılar.

Savaşın ilk gününden itibaren, öz kardeşlerim, eş dost ve ar-kadaşlarım farklı ülkelerden aradılar ve yazdılar. “Evimiz, eviniz-dir.” dediler.

Kiev’den çıkarken derme çatma bir kontrol noktasından geç-tik. Eski paletler, amatörce doldurulmuş ve istiflenmiş kum tor-baları ile yapılmış bu kontrol noktasında görev alan, birçoğu belki de askerlikten sonra silah görmemiş insanlar vardı. Ama hepsi

vatan savunması için hazırды ve de kahramanlıkları sonraki nesillere aktarılabilir mahiyetteydi. Hemen yan tarafta ateş yanıyordu, kazanda yemek yapıyorlardı.

Kontrol eden şahıs geldi ve aldı evraklarımızı, geri verirken şöyle dedi:

“Haraşo, nereye gidiyorsunuz?”

“Bilmiyoruz.”

“Anlıyorum, iyi yolculuklar.”

DEMİNİ ALMAMIŞ ÇAY

Bir kış günü. Günün ağarmaya başladığı bir an. Annem erkenden kalkıp sobayı yakmış. Oturduğumuz oda yavaş yavaş ısınmaya başlamış. Evdeki hareketlilik ile kalkıyorum yataktan. Babam, onay vermediği ama ağabeyimin kendi maaşı ile aldığı renkli televizyonu açıyor. TRT, sabah haberleri...

Babam, işçi, emekçi; bir yandan politikaya giriyor. “Karaoğlan, Ecevit gibisi, işçiyi düşünen gelmedi.” diyor. Diğer yandan da o sene aldığı sobanın ve kömürün kalitesini öve öve bitiremiyor.

Babama destek olmak için çalışmaya yeni başlayan, bir önceki gün mesaiye, sabahlamaya kalıp sabah eve gelen, “Bir iki saat uyuyup kalkarım.” diyen ve neredeyse 24 saat deliksiz uyuyan ağabeyim; uykusunu tam almış bir şekilde uyanıyor ve “İyi uyumuşum ha!” diyor.

Öğlenci olan iki küçük kardeşim henüz mışıl mışıl uyuyorlar. Babam en küçüğümüzün kıvrıcık saçlarını okşuyor ve “Kalk ola Cino!” diyor. Ben ise yeni yeni öğrendiğim ütü yapmakla meşgulüm. 11-12 yaşlarımda, klasik giyime okul forması giyerek başladığım yıllar... Isınan sobada, yıkadığım mendilimi soba borusuna yapıştırarak kurutmanın derdindeyim.

Annem, bir yandan sobada fokurdayan çaydanlığı demliyor, mütevazı bir kahvaltı hazırlıyor, diğer yandan da “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” düsturu ile şeker ya da tuz için gelen komşuların imdadına koşuyor. Kahvaltısını reçelsiz yapamayan komşumuz Kurbanı amcaya bir tabak reçel gönderiyor. Genç komşu gelinlerinin, gece rahatsızlanan ya da öksüren çocuklarına reçeteler veriyor.

Babam ve ağabeyim hızlıca kahvaltılarını yapıyorlar. İlk çaylar demini almamış oluyor henüz. Eğer iş yeri servislerinin gel-

mesine henüz daha varsa, o mis gibi demlenmiş çaydan birer bardak daha içiyorlar. Babam bir elinde sıcak çay, diğer elinde kıtlama şekerle “Geciktik ola!” diyor.

Demini iyice almış çaydan birkaç bardak daha içip, annemle muhabbet ediyor ve onun tılsımlı “Allah zihin açıklığı versin.” duasını alarak, okulun yolunu tutuyorum.

NAZIM HİKMET

Yoğun iş temposundan dolayı yaklaşık bir yıldır vakit bulup da gidemediğim Hollandaca konuşma kulübüne tekrar katılmaya başladım.

Dünyanın farkı ülkelerinden gelen yeni katılımcılar ile tanıştım. Eski müdavimlerin dillerini bana göre daha çok ilerletmelerini imrenerek gözlemledim. Eduard adında, gönüllü olarak ders veren, kitap dostu, 70'li yaşlarda olmasına rağmen yeni de olsa kitap yazmaya başlayan değerli şahsın hasta olduğunu ve artık katılamadığını üzümlere öğrendim. En kısa zamanda ziyaretine gitmeyi planlıyorum.

Kütüphane içerisindeki yazıları ve afişleri artık okuyabilmem beni mutlu etti. Daha doğrusu anlayabilmem. Çünkü Latin harfleri ile yazıldığı için okuma ile ilgili bir problem zaten hiç yoktu.

Şimdi buyurun zamanda bir yolculuk yapalım. Bundan 30 yıl öncesi... Sovyetlerden kalma bir üniversite kampüsü, Ukrayna... Kampüsün Edebiyat Fakültesine ait köşedeki yazılı bir dörtlük... Benim için o dönem okumanın dahi zor olduğu Kiril alfabesi... Yeni yeni alfabeyi söküp okumaya başladığım zamanlar...

Rusça öğretmenimiz teneffüste bu köşedeki bir şiiri okumamızı istedi bizden. Zorlanarak ve ne yazdığını anlamadan okuduk. Şairin adını okuduk ve anladık da.

Nazım Hikmet yazıyordu.

POLİS KONTROL

Bugün küçük kızımınla bisiklet turuna çıkmak için hazırlandık. Evin çıkışında kızım araba ile gezelim diye tutturdu. Allah'tan anahtar cebimde idi, bisikleti kapıya bırakıp bindik arabaya.

Yakın olan ormanlık alanlarda gezdik biraz. Sınıra yakın olduğumuz için Almanya'ya girmiş bulunduk. Açık olan bir mar-ketten içecek aldık. Dönüş yolu kısa da olsa bir otobandan geçiyordu. Girdik otobana. Henüz daha Almanya sınırlarında iken bir polis çevirmesine denk geldik. İşin ilginç ve beni korkutan yanı şuydu; cebimde ne ehliyet ne ruhsat ne de oturum evrakı vardı. Ve başka bir ülke toprağında idik ama pasaport da yoktu yanımda.

Bizden önceki iki araçtan indirdiler siyah ve mafyavari giyimli şahısları. Beni sardı mı bir korku?

Yerel bir Alman gibi mi davranmalıydı acaba, panik yapmadan. Ama araç Hollanda plakalı idi. Hollandalı gibi davranmak da faydasızdı, aksanım her şeyi ele verirdi. Ukrayna'dan geldim desem, o da pek inandırıcı olmayacaktı. Zaten tipim ve yeni bırakmaya başladığım bıyıklarım bir Türk olduğumu metrelerce uzaktan dahi belli ediyordu.

Korku içinde beklediğim an geldi. Alman polisleri bize doğru geldiklerinde kendimi Berlin duvarını geçerek Doğu Almanya'dan Batı Almanya'ya geçen biri gibi hissettim, hem de evraksız ve pasaportsuz.

Polislerden biri selam verip aracı göz ucuyla süzdü. Arka koltuktaki kızıma baktı. Kızımın polislerin şapka ve üniformaları komiğine gitmiş olacaktı ki gülmeye başladı. Polis evrakları sormadan devam edebileceğimizi söyledi. Ama ben hâlâ yerim-

de duruyordum telaştan. Sonra el işareti yaptı ve hareket edip uzlaştık.

Kim bilir, belki de babalar günü yüzü suyu hürmetine polisler yeşil ışık yakmışlardı bize...

EHLİKEYİF

Tam 30 yıldır gurbetteyim. Bu 30 yıl içerisinde yavaş yavaş damak tadım değişti. Artık küçüklüğümden beri yemeğe alışık olduğum şeyleri aramaz oldum. Ama hâlâ olmazsa olmazım, bırakamadığım şeyler: Türk çayı ve Türk kahvesi. Sanırım içerisinde “Türk” kelimesi barındırmaları belki de en büyük sebebi bunun.

Çayı ve kahveyi klasik çaydanlık ve cezvede içmeye devam ederken, biraz teknoloji kullanarak yeni elektrikli çaydanlık ve Türk kahvesi yapan makina almaya karar verdim, bu tarz ürünler satan bir mağazanın yolunu tuttum.

Mağazayı dolaşmaya başladım. Önümde Rusça konuşan bir aile vardı. Adam eşine “Şu herife yol ver, geçsin!” dedi Rusça. Ben de geçerken Rusça teşekkür ettim ve şaşırarak güldüler.

Aradıklarımı raflarda göremedim ve satıcıya sordum. Satıcı, mağazanın köşesinde duran kolileri gösterdi ve “Geldi hepsi, birazdan açarım!” dedi. Yandaki kafede oturup beklemeye başladım. Bir saat kadar sonra gittiğimde koliler aynı şekilde duruyordu. Türk çayı ve Türk kahvesi yapan makinelere bu kadar yakındım ama alamıyordum. Satıcıya gönül koyup kafeye döndüm ve yine teknolojiyi kullanarak, internette sipariş vermeye karar verdim. Hollanda’da Türk nüfusu fazla olduğu için muhtemelen bu ürünler satılıyor diye düşündüm.

Karşıma ilk çıkan alışveriş sitesi Amazon oldu. Aramada “Türk” diye yazdım. İlk arama sonuçları çay için “Ehlikeyif çay makinesi” ve kahvede “Arzum okka kahve makinesi” oldu. Bu kadar mana yüklü olur muymuş bu ürün isimleri?!

Bir ehlikeyif olarak ertesi gün 5 çaya yetişti demli Türk çayı ve okkalı bir Türk kahvesi.

Bol demli çaylar ve okkalı kahveler diliyorum, yanında muhabbeti eksik olmayan...